वेंचीक कोंकणी कविता

AN ANTHOLOGY OF MODERN KONKANI POEMS

BOOK I

कोंकणी भाषा मंडळ, गोंय

6029

-4691
ON/VEN
6029

© गोमंत भारती

पयलें अुजवाडावप : १-१२-१९६४

दुसरें अुजवाडावप : जुलै १९८२

तिसरें अुजवाडावप : १-५-१९८६

अुजवाडावपी : शाम वेरेंकार, सरचिटणीस,
कोंकणी भाशा मंडळ, गोंय.

मोल : रू. ५-००

6029

6029

वेंचीक कोंकणी कविता

AN ANTHOLOGY OF MODERN KONKANI POEMS

BOOK I

891.4691
SAR/VEN

कोंकणी भाशा मंडळ, गोंय
शणै गोंयबाब वाचपघर आनी संशोधन केंद्र
6029
फोन २७५०४८८
विद्यानगर, मडगांव-गोंय ४०३ ६०१

संपादक
डॉ. मनोहर सरदेसाय

6029

कोंकणी भाशा मंडळ, गोंय

विद्यार्थ्यांखातीर अुजवाडावणी

हें पुस्तक "AN ANTHOLOGY OF KONKANI POEMS - BOOK I" ह्या नांवान 'गोमंत भारती' संस्थेन १९६४ वर्सा अुजवाडा हाडिल्लें. गोंयच्या सेकंडरी आनी हायर सेकंडरी बोर्डान हें पुस्तक बारावेक लायलां आनी मुंबय विद्यापिठान तें बी. अे. च्या पयल्या वर्साक लायलां. पुण ह्या पुस्तकाच्यो दोन आवृत्यो सोंपल्यात. देखून मंडळान 'गोमंत भारती' च्या बरेपणान ही तिसरी आवृत्ती अुजवाडाक हाडल्या. विद्यार्थ्यांची गरज भागोवप होच हेंतू ही आवृत्ती काडपा फाटल्यान आसा. पू. काकासाहेब कालेलकार हांची अिंग्लिशींतली प्रस्तावना आनी कवितांचे अिंग्लिश अणकार हे आवृत्तींत घालूंक नात ताजेंय कारण तेंच. ही आवृत्ती विद्यार्थ्यांची अडचण ना करतली अशी आस्त मंडळ धरता.

फेलीस्यु कार्दोज

अध्यक्ष, कोंकणी भाशा मंडळ.

१९-१२-१९८५

अश्रेकणी

वाट पळैतां, दुकां गळैतां, दोळे गेले सुजून !
आतां येत, मागीर येत
म्हणुन बसुन काडलि रात
दिवलेंतली पांचवि वात —गेली पळै जळून !

नशिब म्हजें उकतें जालें
खोसयेन कितलें भुरकूटलें—
जेन्ना तुवें उतर दिलें—आज येतां म्हणून !

फांत्या-पारा बेगिन उठुन
मोगरेचे कळे खुडुन
सोबित हार काडलो गुथुन—गेलो पळै सुकून !

वाऱ्यान दिसता, वाजलें दार
म्हणुन गेलें घेवन हार
पारव्यांचें जोडें मुखार—जीव गेलो सुकून !

लुतफुततात सगळिं जाणां
न्हय-तीं मारतात फकाणां
कानांर केंस काडले, रानांत--बशिल्ल्या भाशेन !

उबें रावुन दरवट्यार
जीव सामको जालो फुगार
दवान तण, दुकांनि पदर-गेलो पळै भिजून !

सोंपलि रात झिळामिळळें
पूर्वेवसल्यान तांबडें जालें
पळोवंक तुजे पांय आशेलें-हांव दोळे भरून !

आतां धीर धरूं नजो
एक ध्यास्त लागलो तुजो
सांबाळ ! तोल सुटलो म्हजो-धर आतां जिखून !

—बयाभाव.

मागणें

ती पालोवं नाका जोत, तुका जोडले दोनूय हात !

चौंयवशीन काळोक-गुपाट
सगले जाण चुकले वाट
दाखैलो मार्ग नीट, दिवो पेटोवन घणघणीत.

रात-किडिंचो किरकिराट
घुगमांचो घुरघुराट
घालतात कुले भालू रानांत, सुणीं हीं दारांत.

कुपांचेर कुपां येवन
उडैलो चंद्रिम धांकून
झाडांचिं पानां सळसळून, वाऱ्यान भिवैतात.

आयले खैसून ?—पावले खंय ?—
रेब्यांत रोंबून बसले पांय !
पळोवन किर्ण आयलो धीर, निर्शेल्या मनांत.

तन, मन आनी धन
लेखुन कुस्कुटासमान
घाण्याक लावन आपलि मान, दवली पेटत—
ती पालोवं नाका जोत !

—बयाभाव.

निळें सवणें

निळें निळें सवणें एक
सकाळच्या गो पारा
भांगराचीं घुंगरां बांदून
आयलें म्हज्या दारा.

सवणें गायत आयलें तशें
झाडा पेडा लागलें पिशें
कोमऱ्यो आंकऱ्यो फुटून म्हज
पोरसुं आयलें चंवरा
निळें निळें सवणें एक
आयलें म्हज्या दारा.

म्होंवान भल्लें फुलां-गळे
हरयाळेक फुटले दोळे
अकस्मात अम्रताचें
गीत सुचलें भोंवरा
निळें निळें सवणें एक
आयलें म्हज्या दारा.

सवणें जिवा भिडुन गेलें
हांवय जालें गाड निळें
दिश्टाव्यान भेटलें हांव
म्हज्या राजकुंवरा
निळें निळें सवणें एक
आयलें म्हज्या दारा.

— बाकी बोरकार

सात लाख गोंयकार आमी

सात लाख गोंयकार आमी
युग नवें फुलयतले
अंदल्यात मंत्र जिवीं
ते फाल्यां उलयतले.

जळत गोंय घुंवता जरी
घरांर नांगर भोंवती जरी
थंयच पाट अमृताचे
फाल्यां आमी खेळयतले.

आज जरी काळोख बिण्ण
सगलेकडेन पडलां किण्ण
दनपाराच्या कळार फाल्यां
रथ भुजांर झेलयतले.

आज जीव लागला गोळा
तरिय दैत्य लावन दाळा
रैताच्या जैताचो
शक फाल्यां चलयतले.

झोंवुन घेवंक वयली घुडी
होमखणांत आमची उडी
माणसुकेचे फायचे जिणेन
देवांकय भाळयतले.

ही घुडी केळयतले
सुखान दुकां गळयतले
जन गण मन-गीत गायत
सूर नवो मेळयतले.

--बाकी बोरकार.

म्हजें गोंय

म्हजें गोंय गोरवांचें
पांचव्या चार चरवाचें
एका दुदा थेंब्या खातीर
म्हजें गोंय वसवसता.

म्हजें गोंय पिकाळ म्होंवाळ
खाजना भाटान चकचयाळ
एका तांदळा गोट्या खातीर
म्हजें गोंय भीक मागता.

म्हजें गोंय माडांचे
आडसराचे गोडयेचें
म्हजें गोंय कातलि विकून
कट्टि घेवन सोरो पिता.

म्हज गोंय कांतरांचें
तबल्याच्या बोलांचें
म्हजें गोंय पेजे खातीर
सतारेची तार विकता.

म्हजें गोंय मोगऱ्यांचें
शेवत्या-चांफ्या वासाचें
दारवेच्या घुंवरा-तळा
म्हजें गोंय बुसमरता.

म्हजें गोंय देवतांचें
शांते, माते-मोरयेचें
म्हारवाच्या रोंटा-घोंटाक
म्हजें गोंय पोटाक मारता.

म्हजें गोंय चांदन्याचें
भांगरावरी वोताचें
पेनीशिचे काळखा कुडींत
म्हजें गोंय कुडकुडटा.

म्हजें गोंय तळमळटा
स्वास घेंवंक कळवळटा
फिरंग्यांच्या खुरसाचेर
रगताची हूम गाळटा.

– *मनोहर सरदेसाय*

तुज्या मुखार

तुज्या मुखार दुसमाना
नाच दिमी मोडचो ना
वठार दोळे, पेटय नाळी
हावेस म्हजो मरचो ना.

हांगा म्हजीं शेतां, भाटां
हांगा म्हजीं गोरवां, जोतां
हांगाच म्हजी वार, मठी
अन्न, रांदन, आयदनां.

लागत तशे बांद पांय
तोंडाक केदोय गुड्डो लाय
हाणशी जाल्यार हाण उबो
तरीय दिमी मोडचो ना.

तुज्या मुखार सुलताना
हांव रे पांयां पडचों ना
भूंय म्हजी, जीण म्हजी
तिका सोडोवंक भिवंचो ना.

हुंवारि न्हंयेक आडायत कोण ?
पेट्ट्या रानाक पालयत कोण ?
रकलि तांबशी, फांकलो दीस
गोंय रे आतां न्हिदचें ना.

– मनोहर सरदेसाय

हांव जंय वेता थंय

हांव जंय वेतां थंय
रगता वरी व्हरतां माती
धुंवते दोंगुल्लेचो हुंडको
दुकाळ ल्हारां जुंवारेचीं.

हांव जंय वेता थंय
सतरी-राना व्हरतां राग
देव-देवतां आंगा वयले
कुराडिचे खोल दाग.

हाव जंय वेतां थंय
अठरा जून गर्जेता
आग्बादांतल्या शिंवा वरी
जीव म्हजो पिरंगता.

तापता मन, पेट्टा रगत

काळजाची फुट्टा ल्हाव

हांव जंय वेतां थंय

माय-भूंयचे सोंसतां घाय.

गोयां, तुजे जिणे बगर

मोगा बगर रावं नजो

हांव जंय वेतां थंय

बंडाचो पेट्टा उजो.

— मनोहर सरदेसाय.

म्हजो देव

म्हूर्त तुमी घडयात रे
भांगराची, वज्राची
काळया किट्ट गर्भकुडींत
आनिक करा पुजा तिची.

म्हाका पुरो चिकट-माती
म्हजे गांवचे शेतांतली
देव म्हजो मातयेचो
दिसता म्हाका जळीं मळीं.

देव म्हजो मातयेचो
कुणबी जावन शेतां घोलपा
ताज्या बायले भुरग्यांवरी
पेजे घोंटाक वळवळपा.

तुमचो देव लावन दारां
चोरां भयान लिपून बसला
मिणमिणत्या पण्टेसरीं
रुपयांच्या चिलामुळा.

देव म्हजो मालयेचो
नीट धीट शेतांडबो
मळबाच्या घुडामुळा
सूर्याचो लावन तिबो.

मांडवीचें तीर्थ न्हायत
दिशीं माशीं वाडत वेता
दिशांयेदे करून हात
गरीब धाकट्यां वेंगां घेता.

—मनोहर सरदेसाय

हांव गावडो

हांव गावडो मुगा ?
व्हय व्हय !
हांव गावडो. आनी तूं बामण !
हांव गावडो.
तूं बामण, तो शेट
आनी तो भट !
हांव गावडो
नेणटो नेणार
वावरांडी
कुस्कुटा समान.

तुमी मात्
सगले व्हड.
जाणपी, शिकपी
बरोवपी, बुद्वंत
"उके"..."रूके" करपी.
ऍंप्रेगाद, इस्किरांव
रेजिदोर, प्रिजेंत.

भाटकार
दोतोर, आदोगाद, सिंयोर.
हांव गावडो.
गावडो म्हणचे कांय न्हय !
कुंड्या समान...
कांड कांड कांडचो
फांफडून भायर उडोवंचो.

पुण
जाणा मुगा ! ...
एक सांगतां
कितलोय कांड
कसोय कांड
म्हजो
पिठो मात् जायना !

कांड
भायर पोखरावन उडय
कितेंय कर
हांव कुसना.
आसा तस्सो उरतां.
कालचे सारको आयज
पैरचे सारको काल
हजार वर्सांफाटीं आसलों
तसो पैर
आनी
आतां आसा तसोच
आनीक
शेंकड्यांनीं वर्सां.

एका सारको.
आसां तसोच
म्हाका कोणाच्यान
जिरोवं नजो.
कोणाच्यान
पचोवं नजो.

कुंडो कोणे पचयल्लो
तुमी आयकला ?
गोट्याक धरून कुंडो
तसो हांव गावडो
तुमकां
बामणांक, भटांक, शेटींक
घट्ट धरून रावतां.
म्हज्या काळजाच्या
कुडकथांत.

मुसळाचो मार
कुंडो मार खाता
भितल्लो गोटो
अळंग दवरचे खातीर.
नितळ मोतया सारको.
पावसाची थंडी
कुंडो सोंसता
भितल्ल्या गोट्याक
ऊब दीत.
मातयेंत सगळें कुसता.
पुण गोटो कुसता ?
ना.
तातुंतल्यान
रोंप किल्लता
कुंड्याच उबेन.
पुण
मोल कित्याक येता ?

भितल्ल्या तांदळाक.
कुंड्याक कोण विचारिना.
तो दुकरांक
ना जाल्यार रेंड्यांक.

आमकां गावड्यांकूय
कोण विचारिना.
आमी गावडे
तुमकां बामणांक
शेटींक जाय
ते फक्कत
ऊब दिवंचे खातीर
तुमची गिरेस्तकाय
फुलोवपा खातीर
भाटकारपण
वाडोवपा खातीर
त्या बगर तुमकां
आमची गरजे ना.

कुंड्याच्या पोटांत
गोटो आसता.
पुण कुंड्यांक तो
उपकारा पडटा ?
केन्नाच ना.
तशेच तुमीय.

काणप्यांचो मार
कुंडयांन खावंचो.
मात् तांदुळ ?

रिगता आसतना
रिगता तिसऱ्याच्याच पोटांत.
कुंडो सदां उपाशीं.
तांदळाचो गोटो फाटीं परतून
कुंडया कडेन केन्ना पळेता ?
ना !
तुमी बामण, शेट
सोनार, भट
सगले तशेच.
गावडयां कडेन
फाटीं वळून पळोवपाक
तुमी केन्नां शिकलेच ना !
आमी शेतां रोंपचीं
पिकोवचीं, मळचीं
वोतांत करपूंचें
पावसांत मरचें.
तुमीं रेंदां घेवंचीं
एकमेकांची भर करची.
आमी सदां उपाशीं.
आयिल्ल्या दिसा उपाशीं.
तुमी पोटभर जेवंचें
आदोगाद...दोतोर
फातोर...
मसणो...फोणो जावंचें
आमचे कडेन फाट करची
आनी पोटांत रिगचें...

पुण कोणाच्या ?

एकमेकांच्या.

भटान शेटीच्या, शेटीन भटाच्या
दोगांनीय बामणाच्या
बामणान इस्किरावांच्या...
रेजिदोराच्या.

रेजिदोरान, इस्किरावांन
आनी बामणान
परतें शेटींच्या...भटांच्या

...अशें भोंवून भोंवून
एकमेकांच्या पोटांत रिगचें
आमच्या पोटांत कोण ना !

जालेच सगले एकठांय
जाल्यार
आमच्या पोटार मारपाक
आमकां नाडून पिडून
नागोवन, कांडपाक.

...जाय तशें कांडात
जाय तितले कांडात
जाय तितलीं वर्सां कांडात.
कांडीत रावात.
पळोवंया तरी तुमचो नेट !

परशुरामान स्वंय
बामणांचीं चवसष्ट कुळां
गोंयांत हाडलेलीं
आनी त्या चवसष्ट कुळांनी

कोंकणी भाशा मंडळ, गो...
शणै गोंयबाब वाचपघर आनी संशोधन केंद्र
फोन २७५...
विद्यानगर, मडगांव-गोंय

आमकां गावड्यांक,
वावरा खातीर.
हजारांनी वर्सां जालीं
ते गजालीक.

तेन्ना पसून
तुमी बामण
आमकां कांडीत आयल्यात.
ह्या गोंयांत.
आदीं कोण कांडटाले
कोण जाणा !

हांव गावडो मुगा ?
आनी तूं बामण ?
तो सोनार शेट
आनी तो भट ?
आनी हांव गावडो ?
व्हय, व्हय, गावडोच !

आनी तुमी सगले
आमकां अशेंच
कांडटले मुगा ?
बरें आसा.
अशेंच कांडात दीस रात.
हजारांनी वर्सां...
मात्
इतली याद दवरात आं !...
कि आमचो पिठो
केन्नाच जायना !
केन्नाच !

कणी भाशा मंडळ, गोंय
शाबाब वाचपघर
आनी
धन केंद्र
गोंय ४०३ ६०१

तुमी आमकां कांडलां
कांडीत आयल्यात.
पुण पिठो जालो
तो मात् तुमचो.

परशुरामान हाडलेले बामण
कशे आसले कोण जाणा....
आमी इतलेंच जाणांत
कि कालचे बामण आयज ना
पैरचे काल नासले.

पैरचे बामण, भट, शेट
अश्टी देगेचीं पुडवीं न्हेसताले
रुमाल बांदताले
मार आंगारे, तिळे
लायताले.
मागीर कुतांव, चोळे
तांबड्यो तोपयो घालूंक लागले.
बारीक मलमल न्हेसूंक लागले.
कासाटे मारूंक लागले
कासाट्यां भितर
खोमसां शिरकाटोवंक लागले.
वयर ग्रावात
माथ्यार तोपी ना जाल्यार
रुमाल.
अशो तरेकतरेच्यो मोदी
जाल्यो...

आतां ?
तोपयो उडयल्यो
कासाटे सोडले
आनी
शेकानशेक सगल्यांनी
कालसांवांच्यो पोतयो
धल्ल्यात.

तुमच्या बायलांनीय
तेंच केलां.
नाना परी केल्यात.

हालतीं फुलां, बायखुऱ्यो
बुगड्यो, पिसोळीं
जनऱ्यो, वाळे
सुरंगां वळेसर, ठुश्श्यो
मोठ्यो मोठ्यो नथी गेल्यो
पितांबरां, पामऱ्यो गेल्यो
बारीक पिलयो, शाळू आयले
मागीर बारीक कांकणां
फुग्यांचे आंबाडे आयले.

ताचे उपरांत
पोव, बारीक विणयो
आनी गोल न्हेसप
आयलें.

आनी आतां .....
तेंच वचून वोंठ रंगोवप

नाटकांतलेवरी आलयाद्
आनी शेकानशेक
घोडयांच्या शेंपडयांवरी
कंसांचो मोद् येवंक पळेता

ना जाल्यार
आमकां पळेयात
आसले तशे आसांत.
आमची काश्टी
आमच्या बायलांची दॅंटली
जंयचे थंयूच आसा.
आमचो जागर, धालो
रोमटां, घुमटां, धुळवड, शिगमो
सगलें जशाक तशें.

त्या जाग्यार
"इगा मिगा डिगा"
"रोम् पोम् पोम्"
येवंक ना.
आमचो पिठो जावंक ना
आमचो पिठो जायना
केन्नाच. केन्नाच.

हांव गावडो मुगा ?
आनी तूं बामण ?
तो सोनार शेट
आनी तो भट ?
व्हय व्हय हांव गावडो.
हांव गावडोच.

तुमी बामणांनी आमकां कांडलां
आजून कांडीत आसात.
पुण पिठो जाला आनी
फुडेंय जातलो
तो मात् तुमचो
आनी तुमचोच !

आमचो पिठो जायना
आमचो पिठो जायना
केन्नाच. केन्नाच !!

कित्याक, हांव गावडो !!

– र. वि. पंडित.

उबार एक संवसार

मळबाक विखावन उडोवपी
नाल्लिच्या दर्बट धुंवरान...
धल्यांत गच्च आडावन, सुर्याचीं किर्णां...
पावना जावपा खातीर
म्हज्या दुखेस्त दोळ्यां कडेन.

आनी उबो रावून, हांव हांगा
व्हडा चत्रायेन पळेतासतना...
लावन नदर त्या, फांकारिल्ल्या
पैस-पैस काळ्याकीट्ट काळखा कडेन...

यताते म्हज्या कानार
काळजाक चिरून उडोवपी
आडुचो हुयेली..आकांतान मारिल्ल्यो
...हजारांनी दादल्या बायलांच्यो...

हजारांनी दादले-बायलो चल्ल्यात
काळ्या-कीट्ट सांवळ्यांवरी
मळबाचे ते धुंवरे देगे वयल्यान
धापेत, खर्शेंत, पर्वत...
पुण तरीकूय, भियेनासतना...
उडयो मारीत मर्णाच्या होमकणांत...
पेटयत आपली होळी...
राखून दवरपा खातीर
मनीस-कुळयेची स्वतंत्रताय.

आर्माच्यो गुळयो दितात
तांच्या चितेस्त पोल्यांक...तांबडो गुंज रंग, रगताचो

" धडम् धुडुम् " आवाज, न्हिदयतात
तांकां, बेस बरीं गीतां गावन (!)
धर्तरेच्या पाळण्यांत...

आवयस ! नज रे म्हज्यान पळोवं हें !
शिणले म्हजे दोळे !!

...आनी, ह्या वाठाराक ..
दिसतात म्हाका लाखांनी
दादले, बायलां, भुरगीं...उगडीं नागडीं...
निर्शेल्लीं...वसवसलेलीं...
आपल्याच, मोडिल्ल्या घरांत,
उबंत पडिल्लीं...सांडिल्लीं...शेणयल्लीं...
...हातपांय तोडून...कानदोळे फोडून...
पिसडून उडयल्लीं..
मर्णाचे वाटेर...कोयरा भशेन !

–तांचे मदीं मदीं, दिसतात म्हाका..
कसाप मनीस...फातरांच्या काळजांचे
उबे...फाट करून...स्वतंत्रताये कडेन...
पादशायपणाच्या दळिद्र्या हावेसान
पुरायेन पिसावल्ले...
आशेल्ले...मनीसजातिच्या रगताक...
राक्षसां भशेन !

आशेल्ले, मदांधपणान, दवरपाक...
कोट्यांनी मनशांक...बंदेपणाच्यो ख्यास्ती भोगयत !
...त्यो पळे, त्यो पळे...
बणखणिच्यो बणखणी...
देसांचे देसभर बणखणी...
बोस्तात भरुन मनशांनी...
हातापायांत बेड्यो पडून...

घामान थपथपिल्ले...
कुडिंच्यो वाद्ग्यो जावन
मातयेंत लोळत पडिल्ले...मनीस...

...देवां सारके मनीस...
हात पांगरून बशिल्ले...
तांचे वयल्या जुलमांमुळें मोने जावन.
...भांगरावरी तांची जीण
कुसत चलल्या ..बणखणिंच्या...काळखांत
भिरांकूल अशा.
...मुळाव्या हक्कांचें तांच्या
रक्षण करपी कोणूच ना ?
कोणूच ना ? आनीं ,ना
जाल्यार...कित्याक ना ?

तांचे काळे कातिचें रक्षण करपाक
ना कोणाकूच शक्त ?
ह्या संवसारांत ? ना...कित्याक ??

तांच्या आंगा वयलीं खिणां
चोर्शील्यान...आपल्या भाल्यांच्या नदरांनी...
पावला कणकणीं म्हजें काळीज
भेदून वेतात, चिरून वेतात...
पिंजिल्ल्या बोंद्रानीं गुठलायल्ल्या
तांच्या वसवसलेल्या कायांच्यो मूर्ती...
म्हाका लजयतात...रडयतात...
काळीज सामकें तोडून उडयतात...

पळोवन हें बंदेपण...जंय...थंय...वचन थंय...
...म्हजे दोळे सुजल्यात. शिणल्यात.
सामके उबगल्यात

मनीस-जातिची ही अधोगती पळोवन
विटल्यात गा...

देखून...
म्हज्या मनांतली खर उमळशीक,
आनी दुखावलेल्या रगताचो
दुखेस्त हावेस
हांच्या अेकवटलेल्या बळग्यान...
म्हज्या सोडवणदारा
हांव तुज्या पांयां कडेन सुस्कारतां !...

म्हजी काकुळट कर...
म्हज्या चाळीस कोटी भावांची
म्हज्या देशाची
बंदेपणा खाल चिडल्या, संवसारांतल्या
दरअेका मनशाची, काकुळट कर
आनी यो घेवन, स्वतंत्रतायेची खबर...
अमृताची खबर-!
घेवन वेगीं यो...धांवत यो...
उबारपा खातीर अेक नवो संवसार...
आतां आसा तसलो न्हय
...पुरायेन वेगळे तरेचो...!
अेक शुद्ध आनी सात्विक संवसार...
उपाट भरिल्लो 'रगत आनी दुखां' बदला...
अक्षय सवस्तकायेन...

जातूंत मेळटली शक्त सगल्यांक...
(काळयांक, गोऱ्यांक, काळ्या-गोऱ्यांक
हळडुव्यांक...हेरांक, सगल्यांक...)
आपल्या आत्म्याचो आविश्कार करपाक.

अेक पर्जळीत संवसार...यो रचपाक...
जंय उरतलो नितळ शितळ
मोगाचो झरो सदां व्हांवत
तुज्या सर्गातल्यान...
धर्तरे वयल्या दर मनशाच्या काळजांत...

जंय नासतलें मनशाचे मानेर
छळणुकेचें जोत... न्हय अशा जोताचें चवन लेगीत...
जंय मनीस ना धांवचो पैशा फाटल्यान
ना रंगचो सुवार्था फाटल्यान...भुता सारको
जंय कुडड्यो अित्सा, बळग्याचे हावेस
मनशाक ना रूच्चे...केन्नाच...

असो उबार अेक संवसार...
जंय शियांत दुर्बळांचे रगत ना गोठेवंचें
ना खर वोतांत लासची तांची कात...
पोटाची अिल्लिशी खळी भरपा खातीर

जंय खुनशी चोरुंक संवकुचेनात हेरांच्यो भुंयो...
आनी मदेल्ल्या राक्षसांच्या
नसत्या अभिमानाक लागून
लोखणा. बेडयो मासाक ना खिळच्यो कोणाच्याच

देवा, असो अेक अुबार संवसार...
ज्रातूंत पर्जळटले विश्वांतले सुंदरतायेचे...
सगले म्होवाळ रंग...
जंय चकचकतलो चिरकाल तुज्या कृपेचो चंद्र...
जंय दोळयांक दिसतली खिणाखिणाक तुजी करुणा
तुज्या कर्तुपांची फक्कत सुंदरतायूच ..

जंय कानांर येतली तुज्या आवाजांतली लक्तुबाय
आनी काळजाक दसतली फक्कत तुजी अपुर्बाय.

देवा...अुबार आतां असो अेक संवसार...

...नवे नद्रेन...अुभार मात्
आनी व्हडा ताकतिकेन अुबार...
खर अुमळशिकेन अुबार...
अुबार अेक नवो संवसार...

म्हजो आतमो शिणला गा...
पुरायेन शिणला ..!

—र. वि. पंडित

बाळाचो हांसो

बाळा म्हज्या, तोंडार तुज्या हांसो कसो आयलो ?
गुलाबांतलो, चंद्रिमांतलो—हे पृथ्वे भायलो ?

गुलाब धरून, पाकळयो सांवरून पोटांत हांवें चोयलें
हांसो तुजो नासलो थंय धांपण काडतच वयलें !

चालुन चोयलिं, मालुन पोयलिं चंद्रमांतालिं वर्णा
नासलें काय वेगळें थंय—भाड्याचिं दोन किरणां !

पृथ्वे भायर, मळबा वयर मालि हांवें अुडि
पोसो लेगुन हांसो नासुन आसल्यो घाडि-नाडि !

चिंत्तां, चिंत्तां येता माता, दिश्टिन देखलें अेका—
तुजो हांसो तिचो बाळा हांसोवन फसय नाका.

—सी. अेफ. द कोश्ता

बिरिबिरी पावस

रडूं नाका फायच्या झाडा, दीस तुगेलो येतलो
बिरी-बिरी पावस सुटका तुका दितलो
हय, बिरि-बिरी पावस .....

फांत्यापारीं कोगळि-पिलान सगळें मळब गाजयलें
आयच्या झाडार चांफलें जालां, दवान तोंड भिजयलें
मुळीं आसलेल्या फायच्या झाडान आपलें काळीज शिजयलें
आनीं वाऱ्यान ताका भिवयलें
येवंचो तुजो येतलो गे, वेंगांत तुका घेतलो
बिरि-बिरी पावस सुटका तुका दितलो
हय, बिरि-बिरी पावस.....

चांफल्या-मुळीं फायचें झाड खुसुं-खुसुं रडलें
खुसुं-खुसुं रडटां-रडटां आयचें चांफलें झडलें
आयचें चांफलें झडटां-झडटां
मळबा धांपण अडलें.
येवंचो तुजो आयलो गे, दीस तुगेलो उदेलो
बिरि-बिरी पावस सुटका तुका दितलो
हय, बिरि-बिरी पावस.

— सी. अफ. द कोश्ता

‘बा’ क

नाका बा दोळ्यांत दुखां, नाका गे दुखां
नमलि तुका आजय धन्य स्वर्गिचीं सुखां
भांगर कसो पुत तुजो
रक्षुं गेला देव धर्म
वाकपण तरी दुखां कशें दिसता गे तुका ?

वनां गेलो रामचंद्र, कौसल्ये जीव
मायेच्या काळजाची मोडून गे शींव
कर्तुपांनि आगळे-शे
देवुच हे पुत अशे
भल्ल्या गे आवयची अमृतान चींव.

जिखूं गेलो सूर्य-बिंब अंजनिचो पुत
थाल्लोय ना पिवंक तट्टीत पान्यां दूद
अशीच जात वीरांची
मोगांतुय निष्ठुर-शी
पुण्यपुत्र ते ! तांची पुण्याची नीत.

दवरून काळखांक गेलो देवकेक कृष्ण
धर्माची, मोगाची दीत जगा देण
आवयची माये कळ
हेंच जायत धन तांचें
भाग्यवंत म्हणचि कूस, काडचो म्हय शीण

रणां गेलो कार्तिकेय सांडून गौरीक
निर्दाळूंक असुरांचो त्रिलोकार शेक
शिवगौरी कुंवर अशे
अवतरती धर्तरेर
कैलासाचीं दिव्यां आवयां जिवाक

पूत तुजो जायत असो, कार्तिकेय, कृष्ण
पुरूशार्थी, कर्तृत्वी, राम, हनूमान
दिसलोय ना भोवन दोळयां
नाका गे नस्ति खंत
मर्णा ना भंब तांची सासणाची जीण
देवांकूय वंद्य आयज तुजि माये पाखां
भाग्य तुजें गायती गे लक्ष युगमुखां.

– अभिजीत

सांवळी

घोंटिल्ल्या मळबाचेर
कांतयली बावली
केन्ना तरी शेंणिल्ली
म्हजीच ती सांवळी

हावेसांचे धल्ले कळे
मळबाक आतां फुटले दोळे
लक्ष तांच्या व्यथांचे
धर्तरेक दुवाळे.

ल्हवु ल्हवु रात देवता
सांवळेंतल्यान झिरपता
थेंब्यां-थेंब्यांत सपनां जागयत
सरांव म्हजो घेवंक येता.

कित्याक धरूं खंत आतां
हावेस म्हजे जियेतात-
रेवेंच्या कणाकणाक
ल्हारां नवी जाग हाडटात.

रात आतां शांत अुबी
कांतयल्ली बावली
हावेसांचे अुबेंची
म्हजीच ती सांवळी !

— पांडुरंग भांगी

गांवांत म्हज्या

कुळवाड्यालीं पोरां तशीं
गांवांत म्हज्या आंब्याक तोरां
शेता देगेर रावन हांगा
घेवंचीं पांयार पांचवीं ल्हारां

दनपाराचो दारांत अबो
पयस बांदार लांबची नदर
चोंयवशीन जाग नासुन
पडचें कानार म्होंवाळ अुतर

न्हवरे कशे रेखुन दोंगर
दुवाळयांचीं काजू-रानां
कुळागरा-सांवळेंत हांगा
खिणांत जातात पांचवीं मनां

आकुळ-पिकुळ सांजचो वारो
मागीलदारा घोलता माड
आमोरेचो वेळ हांगा
मोगरे कळयांक घालता साद

माणकुल्या ह्या गांवांत म्हज्या
सपनां खुंटून घेवंचीं चार
खर्शेलेल्या, निर्शेलेल्या
जिणेक नवी चडची धार !

– शंकर रामाणी